

Ujút

X/59
X/79

Irodalmi és kritikai szemle

Szerkeszti: MÁRKUS ALADÁR

1934.

December hó

Kerti elemi iskola Palesztinában.

Savanyu a szőlő . . .

Luther 1528.-ban többek között azt írta a próféták németre fordítása ügyében:

»Istenem! milyen nehéz munka kényszeríteni a héber írókat, hogy németül beszéljenek, s vonakodnak a barbár németet utánózni.

Ólyan ez, mintha a csalogányt kényszerítenék, hogy ne csattogja szépséges melódiáját és a kakukot utánozza...

Lapunk nyomása alatt kapjuk a hirt:

A Budai Izr. hitközség közgyűlése a napirendre tűzött legizgalmasabb unifikációs indítványt 23 szavazattal szemben, 65 szótöbbséggel véglegesen elvetette.

Berlintől—Bagdadig

A nagyháboru befejezése után a zsidóság nemzetközi viszonylatban előnyös politikai pozícióba került. A világ zsidóságának aktívabb elemei éltek is ezzel a lehetőséggel, amennyiben egyrészt kieszközölték Palesztinára vonatkozóan a Balfour-deklarációt, egyebekben pedig kieszközölték, hogy azon országokban, ahol a zsidóság helyzete a legkényesebb, mint nemzeti kisebbség legyenek elismerve, ami által a védelmük a megkötött békeszerződésekben nemzetközileg biztosított.

Ez a védelem nem teljesen hatásos. Sok ország csak azért nem meri a zsidókat brutalizálni, mert a megkötött szerződések miatt konfliktusoktól fél. Tehát a zsidóvédelmet ezek a szerződések, ha nem is tökéletesen, de mégis tűrhetően eszközlik.

Azonban a talpnyaló hizelgés, — a loyaltás — már a szerződések megkötésénél igyekezett ezeket a zsidóvédelmi szerződéseket meghíusítani. És pedig nem a keresztény világ, hanem a zsidóság. Különösen a német zsidók agitálása nem ismert határt az ellen, hogy őket nemzeti kisebbségnek deklarálják és hogy ők nemzeti védelem alatt álljanak! Dühös szájaskodásuk, amelylyel Németország iránti hódolatukat manifestálták, el is érte azt az eredményt, hogy a győztes hatalmak elállottak attól, hogy a zsidóvédelmi szerződéseket Németországra is rákényszerítsék.

A német zsidók loyaltásukért, hűségükért meg is kapták a méltó jutalmukat. Megfosztották őket nemcsak politikai, hanem magánjogaiktól is. Jogilag páriák lettek. Ezt kapták nagy loyaltásuk fejében. Pedig a felsősziléziai zsidóvédelmi szerződés is bizonyítja, hogy ha még oly

nehezen is, de még a németek ellen is meg lehet védeni a zsidókat. A német hűségtől és honszeretettől tajtékozó németországi zsidók ma a legbrutálisabb elnyomás alatt élnek, ellenben az ugyancsak Németországhoz tartozó felsősziléziai zsidók magánjogaik és vagyonuk teljes birtokában vannak, mert a Bernheim példa megmutatta, hogy a németek még sem mernek a zsidókérdés miatt nemzetközi fórumok elé állni és bár nagy önmeztagadással és kimondhatatlan utálattal, de mégis csak respektálják a felsősziléziai zsidók jogait csak azért, mert arra kényszeríti őket a nemzetközi szerződés.

De a zsidókat lehetetlen politikai intelligenciára rászorítani.

A háboru lezajlása után Mezopotámiát Irak elnevezés alatt önálló mandatárius területté nyilvánították Anglia fénhatósága alatt. Amíg a mandatárius hatalom mint ilyen szerepelt Mezopotámiában addig a nem arab nemzetiségű lakosságnak legalább az élete és vagyona tűrhetően biztosítva volt. Azonban a nemes lordok félve attól, hogy Mezopotánia kérdését egy Angliára hátrányosabb politikai helyzetben más hatalmak vita tárgyává találnák tenni, Anglia kieroszakolta a Népszövetségnél, hogy Irakot önálló állammá nyilvánítsák és a mandátumot fölötte megszüntessék.

A Népszövetség ugyan ezt eleinte ellenezte és rámutatott arra, hogy Irak arab lakossága teljesen éretlen önálló állami életre, de a lordok falánk önzésén minden józanság megtört. A Népszövetség Anglia erőszakoskodásával szemben legalább azt akarta elérni, hogy a keresztény asszirok és az iraki zsidók nemzetközi védelmet kapjanak az európai

kisebbségi szerződések mintájára.

Hát csak ezt kellett kimondani! A bagdadi zsidók arabszerelme egyszerre elkezdett lángokat vetni, hogy ő nekik nem kell kisebbség védelem, hogy ők nem engedik nemes arab uraikat kisebbségvédelmi szerződésekkel megbélyegezni, teljesen biznak az arabok jogtiszteletében és emelkedett szellemében és így tovább a szokványos zsidó frázisok, amivel a zsidók magukat kompromittálni és később ruinálni szokták.

Elég az hozzá, hogy a Népszöveget engedett a zsidók lángoló arabszerelmének és elejtette a kisebbségvédelmi szerződést Irakkal szemben.

Ahogy Irak önálló állam lett, uralkodó nemzete, a nemes és emelkedett szellemű arab nemzet lemészárolta a keresztény asszirokat és megsemmisítette a zsidóknak nem csak a politikai, hanem még a polgári jogait is, beszüntette az egész zsidó sajtót, nem engedve többé zsidó lapokat sem Irakba. Elkobozták az összes zsidó könyveket, sőt elkobozták a tórákat a templomokból, nem engednek többé zsidó iskolát és a bagdadi zsidók szépen bejutottak a berlini zsidók aklába.

És mindezt azért, mert a zsidók nem tűrik azt, hogy a fölöttük uralkodó nemzeteket nemzetközi szerződés megbélyegezze.

A dolgok ilyen fejlődése magától értetődő. Mert a zsidók lojalitása nem a férfiak lojalitása, hanem a **szolgák** talpnyalása.

Természetes dolog, hogy a hizelgős szolgáknak a megvetés jár, becület és jogtisztelet csak a férfiaknak. De éppen ez a tulajdonság az, amitől a zsidók legjobban fáznak, holott ez volna az **egyetlen** tulajdonság, ami **megmenthetné őket**.

Id. Schiller Lipót párkányi vaskereskedő a múlt hónapban meghalt. Az elhunytat általánosan tisztelték és nagy részvét mellett temették el.

Lakos András:

Álmok temetője

*Száz góluszáj lopja virágom,
S én dacosan belekialtoltam
Az álomrabló, vak világba:
Hiába! hiába! hiába!*

*Kifogyhatatlan a virágom!
Bimbót-bimbóra nyit az álmom
Tubarózsát, gyöngyvirágot —
Lelkem illattól koronázott!*

*A gyöngyvirágtól föléled
Szívem, ha meghajszolt az élet
S a nefelejts illatától
Öshazámba visszavágyom.*

*Ha narancsvirág illata leng
Rá fölriad, följobog a csend,
Megborzongnak a halott mezők
És fölfigyelnek a szenvedők.*

*Kitárják az ablakredőket
S a vak, halotti szemfedőket
Napsugarak tépik harsonázva —
Csókjuk forrón csattan a világra.*

*Szívemben pitypang, kankalin
Virad a vágycsoporszájain.
Szemem jövőndő utra néz —
Itt sok a gond s a mersz kevés!*

*Ez itt az álmok temetője,
Ez éj vak lelkek szemfedője,
E világ a szolgaság világa
S óh jaj: népem a szolgák szolgája!*

*De Napnyugat engem meg nem őröl:
Én álmodom egy szebb jövőről.
Örök mezőkön vár örök verőfény:
Én átlépek az álmok temetőjén!*

Finita la commedia!...

A Pest-Buda egyesülési terve kudarcba fulladt.

Az „Uj Ut“ fölényes sikere.

Egykor, a bibliai korban a trombiták harsonájától összeomlottak Jerichó erős falai.

Nilván ez a bibliai történet inspirálhatta a Pesti Izr. Hitközséget, midőn azt az ukázt adta vazallus zsidó sajtójának, hogy olyan éktelen harci zajt csapjon, amelytől a Budai Hitközség aranytálcán kínálja fel, nem is annyira 800 éves függetlenségét, mint adó és egyéb bevételeit.

A helytelen s főleg *könnyelmű* gazdálkodás következtében anyagi kátyuba került Pesti Hitközségnek ugyanis az volt a terve, hogy a budai bevételeknek elzálogosításával konvertálja nyomasztó adósságait.

A kétségtelenül zseniális, de éppolyan *erkölcstelen* ötlet a sötét középkorra emlékeztet, midőn rabló lovagok a békés szomszédok vagyónára törtek.

A pestiek azonban alaposan elszámították magukat. Nem vették számításba hatalmas publicitásunkat, amely. összeszorított ököllel szállt szembe az aranyborjú politikával.

Az *Uj Ut* leleplezett minden ravaszul kieszelt orvtámadást, amely a budaiak becsületes alkotmányát veszélyeztette és ennek nyomán a gerinces budaiak csakhamar felismerhették a zsidó történelemben példátlanul álló alantós és rejtett célt és mereven elzárkóztak az előnyös hábitusba bujtatott unifikációs gondolattól.

S amidőn a pesti rangos pénzarisztokraták és a közéletben szereplő politikusok *önzetlen* közbenjárása hiábavalónak bizonyult, a pesti hitközség finanszírozásával alatomos palotaforradalmat szítottak.

Minden hitközségben vannak elégedetlenek, s főleg olyanok, akik

szereplésre vágnak és mellőzötteknek érzik magukat.

A pestiek ravaszul ezeket állították az unifikációs mozgalom élére.

A lágymányosi zsidóknak, akár csak a pesti VI. kerületieknek régi vágya, hogy templomot kapjanak.

A pesti hitközség, dacára annak, hogy még a saját hitközségének ebbeli igényét sem bírja kielégíteni, az egyesülés esetére templomot ígért természetesen csakis azért, hogy a budaiakkal teljes egyetértésben működő lágymányosiakat *fellátsa*.

Az *Uj Ut* azonban résen volt és az igazság pallósával a csalafinta propagandának utját állta.

A sorozatos kudarc után a pestiek még egy utolsó erőfeszítéssel 4000 aláírást vásárolt és jónak vélte, hogy a Budai Vigadóba nagygyűlést hívjon össze vasárnap délelőtt 11 órára.

A vigadó épülete előtt vagy 40—50 emberből álló csoport ácsorgott.

Közjük elegyedtünk.

— Mi történik itt? — kérdezzük.

— Kérem szépen — mondja a megszólított — egy pipás ember fogadott fel bennünket, hogy itt legyünk a zsidó gyűlésen.

— Minek?...

— Hát kérem, mi fogunk éljenezni és helyeselni... Tetszik tudni: *munkánküliek vagyunk... két pengőt kapunk fejenként...*

11 óra.

A hatalmas terem kong az ürességtől. Néhány unifikációs vezér leverten lézeng.

Legizgatottabbnak látszik Alapi Béla és Dembicz Gyula, akik minduntalan az ablakhoz mennek és lesik a közönséget.

Hiába.

11 óra 30 perckor a felfogadottakkal együtt még százan se gyűl-

tek össze. Ezek közt is néhány hü-
séges budai polgár, akik csupán ki
váncsiságból jöttek el.

Végre bevonul a terembe a Pesti
Izr. hitközségnek mintegy 150 hiva-
tálnoka, amely után kb. 240 részt-
vevő jelenlétében 12 órakor meg-
nyitják a »*nagygyűlést*«.

Általános lehangoltság.

A szónokok leverten néznek egy-
másra.

Csak 40–50 ember élén egy pipás
ember éljenez torkaszakadtából...

Egyik budai polgártól tudjuk meg,
hogy ki az a »*lélkes*« hívó?

— Joszele pipás -- mondja -- va-
lamilyen *menesztett* polgári rendőr,
aki állítólagosan a zavarosban szeret
halászni...

»Nagygyűlés!?«...

Halotti tor volt ez, amelyen vég-
legesen összeomlott a pesti unifiká-
ciós párt!...

Józan ember ezen szörnyű fiaskó
után lemondott volna a harc folyta-
tásáról.

A pesti hitközség vezetőségében
azonban minden van, csak megfon-
tolt józanság nincs!

Nem tudott belenyugodni kudarcá-
ba és újabb fegyvereket keresett
a budai testvérek ellen.

Budai sziv, budai lélek, néhai
Baracs Károly budai hitközségi el-
nök özvegye akart véget vetni az
ádáz testvérháborúnak.

Dr. Kriesháber Adolfot a budai,
Stern Samut, a pesti hitközségi el-
nököt, néhány budai és pesti befo-
lyásos hitközségi tagot magához ké-
retett, hogy fehér asztal mellett, az
ő semleges családi tűzhelyén te-
remtsen békét *Pest* és *Buda* között.

A budaiak egyeneslélkű elnöke a
megegyezés pontjain lényegtelen mó-
dosításokat kért csupán, csak egy
ponthoz ragaszkodott sziklaszilár-
dan, ahhoz,

*ami Budának 800 esztendő al-
kotmányát, függetlenségét*
van hivatva biztosítani.

A jelenvoltak arcán jóleső derű
ült.

Felvillantak a szemek.

Végre megszülethetik a béke a
Duna két partján élő zsidóság kö-
zött!

Stern Samutól függött minden!

Végre megszólalt.

— Mindent elfogadok, az alkot-
mány biztosítását is, csupán egyet
kötök ki ennek ellenében:

*a gazdasági teljes együttműkö-
dést!*

Ezzel teljesen leleplezte önmagát
és a pesti hitközség budai politiká-
ját, mert ez nem jelent mást, mint
azt, hogy a budaiak adó és adomány-
pénze a pesti kasszába folyék be!

Más neki és nekik nem kell!

Miért is kellene!

Nekik eddig se kellett Buda puri-
tán szabadelvű alkotmánya és titkos
választójoga, ezután se kell!

Eddig is Buda pénze után vetet-
ték magukat, ezután is ez lesz *kés-
hegyig menő testvérháborujuk célja*.

Egy eredménye azonban van a volt
elnökne intervenciójának: *most már
az ingadozó és Pest felé kacsintgató
budai hittestvéreink is láthatják,
miért kellenek ők és testvéreik a
Duna másik partján levő hitközségi
vezetőségnek!*

Intrikák következhetnek, de harc
bajosán lesz belőle, mert a budai jó-
zanság, az *Uj Ut* éber figyelme és
az a körülmény, hogy a pesti elnök
magá leplezte le *igazi* célkitűzésü-
ket,

egy táborba fogja terelni Budát,
olyan egységes táborba, amelyen
nem a pokol kapui, de még a pesti
hitközség vezetősége se győzedel-
meskedhetik.

*November 26-án tartották meg
Londonban a nemzetközi bojkott-
konferenciát Németország ellen.*

*Untermayer Sámuel, a konferen-
ciát vezető elnök kijelentette, hogy
a bojkott nem zsidó ügy, hiszen a
résztvevők több mint háromnegyed-
része keresztény.*

Német hála

Max Warburg hamburgi bankár, Albert Ballin-nel karöltve alapította meg a német Kereskedelmi Flottát.

A zseniális pénzügyi szakember két ízben mentette meg sajátjától a Hamburg–Amerika Linie-t az összeroppanástól.

A Hitler-rendszer, amely mindenáron zsidómentessé kívánja tenni a vállalatokat, utasította a Hapag hajózási társaság vezetését, hogy Warburgot zárja ki a felügyelőbizottságból.

A vállalat igazgatósága kényelmetlen helyzetbe került.

Hosszas tanácskozás után végre elhatározták, hogy Warburg tiszteletére diszes bankettet rendeznek, amelynek keretében a kijelölt felszólalók, részben méltatni fogják az alapító hervadhatatlan érdemeit, részben pedig tapintatosan arra inspirálják, hogy tisztségéről önként mondjon le.

A banketten mindenkit megelőzve Warburg emelkedett szólásra:

Uraim! — mondta — Ha ebben a körben körülnézek, bocsássanak meg, de egyellen arcot sem látok, amelynek viselője bármi döntő jelentőségű tettet is felmutathatna a német hajózás történetében.

— A nagy és hatalmas német hajózás két zsidó alkotása. Az egyik az elhunyt Albert Ballin, a másiknak most van szerencséje Önökhöz beszélni.

— Nem szoktam a magam érdemeiről beszélni, de minthogy tudom, hogy valamit mondani akarnak nekem, s talán zavarban vannak, engedjék meg, hogy segítségükre legyek.

— Ha Önök itt állának és én ülnék az Önök helyén, így szólnék:

— Kedves Warburg ur! Nehezünkre esik, hogy Öntől elváljunk, aki megboldogult Albert Ballinnal vállalatunkat megteremtette

és felvirágoztatta. Nehezünkre esik, hogy Önben olyan férfit veszítsünk el, aki a háboru alatt hazájának olyan nagy szolgálatakat tett. Végül azt sem felejthetjük el, hogy a háboru szerencsétlen vége után Ön volt az, nem pedig más, aki vállalatunkat romjaiból felépítette és saját pénzen szanálta. És ha mi, akik új emberek vagyunk itt, kényszerülve vagyunk, hogy Öntől, régóta bevált munkatársunktól elszakadjunk, azért bennünket terhel a felelősség.

— Ezt mondanám, ha az Önök helyén volnék. Most azonban engedjék meg, hogy elbucsuzzam Önöktől a viszontlátásig, vagyis addig a napig, amíg újra szükségük lesz reám.

Warburg ezután mélyen meghajolt és érzékenyülve szótlanul eltávozott...

A banketten megjelentek fülig elpirultak és hosszan néztek a távozó nagy ember után...

A Mizrachi-bank főbejárata Tel-Avivban.

Az ötféle antiszemita – és a hatodik

Évekkel ezelőtt a német egyetemen árja tanár működött, aki őszintén törekedett arra, hogy a zsidókkal igazságosan bánjon és tanítványait is ebben a szellemben igyekezett nevelni.

Valahányszor előadásai folyamán az antiszemitizmus került szóba, megjegyezte, hogy a zsidók legnagyobb szerencsétlensége a *külsejük*. Ha nem lehetne megkülönböztetni őket környezetüktől, csakhamar olyan bizonytalanság állana elő, hogy senkisé is merné valakire is rámondani, hogy »zsidó jellemvonásai« vannak.

Ennek igazolására azt hozta fel, hogy azok a népek, amelyek nem »szókék«, nem »északiak«, nem ismerik a zsidógyűlöletet.

Ha felvetjük a kérdést, hogy az antiszemiták, miért gyűlölik a zsidót, akkor öt csoportba sorozhatjuk őket.

Az első csoport nem nagy és a terjedő felvilágosodottság következtén egyre jelentéktelenebb lesz. Ide tartoznak azok a primitívek, a kik a zsidóságban még mindig a kereszténység halálos ellenségét látják. Még mindig felhangzik ebből a táborból: »Megfeszítették a megváltót!...

A második csoportba azok tartóznak, akiket egyéni élmény tett antiszemitává. Egy zsidóval bajuk volt és ellenszenvüket átvitték az összesre.

A harmadik csoport — nem a legnagyobb, de elég tekintélyes rész — gyűlöli a zsidót, mert versenytársat lát benne. Pénz- és érvényesülési vágy az a hajtóerő, nem válogat az eszközökben, ha a versenytársát nem sikerül eltávolítani az utból...

A negyedik csoportba a tompaagyú tömeg tartozik, amely minden ok nélkül gyűlöli és megveti a zsidót.

Végül a legnagyobb csoportot azok alkotják, kik nem ismerik, de nem

is akarják megismerni a zsidókat. Ezek a legvadabbak. Legtöbb antiszemita ilyen »*elvből antiszemita*«. Együtt élnek ugyan a zsidókkal. Szemük vak, fülük süket és szívük néma... Csakis így érthető, hogy mindig akadnak nemzsidók, kik még mindig komolyan hisznek a vérvádban, vagy a zsidók világalurmi törekvéseiben és hisznek »Cion bölcseinek jegyzőkönyvei«-ben.

A cikk szerzője megfeledezett az antiszemiták legveszedelmesebb kategóriájáról. A hatodik csoportról: *Az önantiszemitizmusról*. Ide tartoznak azok a zsidók, akik a zsidó kultúrát nem ismerik és nem is akarják ismerni és akik azt vallják, hogy *őszintén* szólva — az antiszemitizmusnak van némi alapja! Zsidó származásukat leplezik, sőt letagadják és boldogak, ha őket keresztényeknek tartják.

Josef Kastein, a világhírű német író felolvasást tartott a Pesti Izr. Hitközség székházának kulturtermében.

Szomorúan regisztráljuk, hogy a gyönyörű előadáson, különösen az u. n. előkelő zsidók feltűnő kis számában jelentek meg.

Azért még sem osztjuk azt az elterjedt véleményt, hogy a magyar neologok a zsidó kultúrával szemben indolensek.

Ezt a tények is megcáfolják.

Stern Samu, a pesti hitközség »nagy tudásu« elnöke állandóan zsúfolt házak előtt tartja »magasröptű« előadásait a fővárosban és vidéken egyaránt.

Az igazság tehát az, hogy a magyar zsidóságnak igen kifinomult a kulturigénye...

Ki volt Achad Haam?

Azon a berni tárgyaláson, mely a »Zion véneinek jegyzőkönyve« felett folyt, sok szó esett Achad Haamról.

Ebben, — az egyébként nagyon ügyetlenül beállított jegyzőkönyvben az egyik tanu azt akarta bebizonyítani, hogy ő nemcsak a vének feje, hanem a zsidó világalulmi program szerzője is.

Tényleg, Zion bölcse volt Achad Haam.

Égész biztosan.

Bölcs ember volt, ki Zionban Zionért élt, de nem volt az, aki a zsidók világalulmi eszméjét adta.

Nem volt rabbi, mint őt az antiszemita lapok nevezik, nem volt az a tanult ember sem, akinek a nyugati zsidók hirdetik.

A szó szoros értelmében vett író sem volt, de igenis olyan zionista zsidó volt, aki élete minden vonatkozásában harcolt az ő »Zion« ideáljáért.

S ez volt ő testestől, lelkestől.

Minden más, amit róla mondanak, pl. hogy ő kiváló héber publicista, vagy elsőrendű *essay*, gondolkodó elme, vallásfilozófus lett volna, képzeld.

Az ő jelentősége abban áll, hogy ő teremtette meg a *kulturális* zionizmust.

Ennek példátlanul álló volta abban áll, hogy néhány újságcikk szülte.

1889 tavaszán a pétervári zsidó újságban egy cikk jelent meg Achad Haam tollából »Nem ez a helyes út« címen.

S az a reggel, melyen ez a cikk megjelent, ez volt a kulturzionizmus születésének órája.

Az akkori zionizmus politikától teljesen mentesen csak a palesztinai telepítéssel foglalkozott, ami által történelmi határmesgyét alkotott.

Arról a tiszteletről és figyelemről,

melyet Achad Haam ezen cikke az orosz zsidóság közt előidézett, az tanuskodik a legékeesszólóbban, hogy ezen írás megjelenésének 10 éves fordulóját megünnepelték.

A lap jubiláris számot adott ki, melybe a legkiválóbb héber írók cikkei jelentek meg.

Szinte egyedülálló dolog, de ebben az esetben a sajtó nagy és életképes mozgalomnak vetette meg az alapját.

Meg kell vallani, hogy ez az egyetlen újságcikk minden rövidsége dacára többet jelentett, mint sok vasikos könyv. Teljes Achad-Haamizmust nyújtott dióhéjban.

Alapgondolatát egy gondolat »*kulturális központ*« fejezi ki.

Achad Haam utódai semmi másra nem törekedtek, mint erre a kulturális központra.

Meg kell említeni, hogy éles elentétet von a *zsidó lét* és *zsidóság* között.

A *zsidó lét* egy csomó zsidó magánember tömege, akiknek azonosak, vagy hasonlóak a történelmi élményeik, akik hasonló szükségletek következtében sorstársakká lettek.

A *zsidóság* azon szellemi tartalmok komplexuma, melyeket a zsidó geniusz az évezredek folyamán teremtett.

A széthuzódás országaiban a zsidóság kinszenvedése tényleg igen nagy. Azonban olyan végtelen a zsidó szellem nélkülözése — fűzi tovább Achad Haam, — hogy első sorban ezen kell segíteni.

Nézete szerint a zionizmust ez a szellemi nélkülözés szülte, minek következtében a zionizmus legelső célkitűzésének egy palesztinai szellemi zsidó központ megteremtésének kell lenni.

Ha valaki Achad Haamot a zion vénének nevezi, az csak a kulturzionista ideálján értheti ezt.

Nem elég?

Nem elég, hogy utunk
végrélküli Golgota?
Nem elég az sem, hogy
életünk:
évezredes Galuth?
és nem elég a nem elégből?
nem elég e nagy fájdalom
e maroknyi néptől?

De kitartás!

A köd lassan szertefoszlik
és hályoggal bevont szemünk
ismét látnak.

Görnyedt hátunk kiegyenesedik
és nem batyuval,
batyuban gömböly, zsinórral,
hanem autos traktoron
régí zsidók, új fiai
ősi utaknak vágnak neki...

Merész léptekkel már dőng
az új arcú zsidó.

Jönnek a zsidó Goliátok
zsidó Botondok acélosan,
kik az utat elállóknak
meg merik mondani, hogy:
Félre az útból! —

és ha kell ököllel hasítják ketté
az ellentállókba
hullámzó ember tengert.

Könyvosztály hirdetése:

CSERMELY GYULA

szenzációs regénye:

Ami két
Miatyánk között van

A szerelem harca a hittel, a múlttól való el-
szakadás lelki válsága és a kitűzött célért való
heroikus küzdelem eposza - Regény II. részben

I. rész: Elszakadás a múlttól P 2.—
karton kötésben

II. rész: Küzdelem a célért P 2.—
karton kötésben

Az egyes részek külön is kaphatók.

Mindkét rész egész vászon-
kötésben egybekötve P 4.80

Kapható: az Új Ut kiadóhivatalában.

Achad Haam (helyesen Ascher
volt, mint az, hogy Zion újra a zsi-
dóság szellemi központja legyen.

Achod Hoam (helyesen Ascher
Ginszberg) inkább lelke, mint teste
által lett azzá, aki volt.

Német körütekintéssel, francia
csinnyal irt csodálatos tiszta héber
nyelven.

Az az ember, aki mint naciona-
lista az első pillanatra ős zsidónak
látszik, közelebbi megfigyelés köz-
ben olyan szellemnek mutatkozik, a
mely messze szárnyalja túl a faji
szűk határokat.

Az új héber irodalomnak korlát-
lan hatalmi uralkodója volt 40 esz-
tendeig, s ez minden vonatkozásá-
ban magán viselte szelleme nyomát.

Pedig összesen 40—50 ujságcik-
ket irt!

Nem kevés ez egy szellem, egy
vezető megnyilatkozásának?

Szám szerint tényleg kevés, ám a
benne rejlő tartalom hatalmas!

»Al paraschoth desachim« — »Vá-
laszuton« című ezen írásai nemcsak
történelmi iránypillantások, nem is
csak praktikus telepítési tanácsok.

Mindent felőielnek ezek, ami a
legcsekélyebb vonatkozásban lehet
a zionizmussal.

Bár tagadta, hogy tudós és író
lenne, uttorője lett egy hatalmas
irodalomnak.

Nem azért, mert írói babérba vá-
gyott, csak mint a nép egy fia
szánta rá magát az írásra.

Összegyűjtött írásai előszavában
szerényen írja, hogy csak mint ven-
dég akar szerepelni az új zsidó iro-
dalomban.

Tény azonban, hogy ez a vendég
az új héber irodalom házában nem
vendég, nem is lakó, hanem ő a
háziúr.

Prágában most jelent meg a »Cion
bölcseinek jegyzőkönyvei« cseh nyel-
ven.

A csehszlovák sajtóügyi bíróság
betiltotta a könyvnek terjesztését és
elrendelte azoknak elkobzását.

A francia zsidóság

A francia zsidóságról nem sokat lehet hallani. Ez súlyos mulasztás, mert a francia zsidóság figyelmet érdemel Közép- és Kelet-Európa zsidói részéről. De mulasztás már azért is, mert a francia-zsidó szellem-történeti vonatkozások ugyancsak megérdemlik, hogy foglalkozzunk azokkal.

Ha a hálátlanság bűn, mert ellentétben áll az isteni gondviseléssel, amely a jócselekedetet az ezredik nemzedékig megjutalmazza, akkor súlyos erkölcsi hiba is, megfeledezni olyan országról, amely először adta meg a zsidóknak az emberi jogokat. A világ egy országában sem érvényesült ez a jog olyan *komolyan*, mint Franciaországban.

Egy nép szellemi kiválóságai sem tanusítottak annyi érdeklődést a zsidóság iránt, mint a franciák. A leg-szebb könyveket a zsidókról az utolsó időkben franciák írták. Aimé Paillière »*Az Ismeretlen Szentély*« c. könyvében úszinte lelkesedéssel tett vallomást a zsidó vallás mellett.

A keleti gettók nyomora, a Tharaud testvérek »*A kereszt árnyékában*« c. regényében nyert megvilágítást, a hétköznapi szenvedéseibe és szentségébe való elmélyedéssel. Tharaud testvérek különösen Magyarország és Ausztria zsidóival szemben antiszemiták. De mégsem röstelték felkeresni a legcidugottabb falvakat, hogy láthassák és megért-sék a törvénytartó zsidók életét. Elindultak, hogy valami visszataszító, valami csunyát lássanak és e helyett — amint könyvük bizonyítja — *egy elrejtett királyságot találtak.*

Albert Londres: »*A bolygó zsidó*« c. könyve is olyan szeretetet mutat nemzsidó részről a zsidók iránt, a milyenre más irodalomban példa nincs.

Londres beutazta a világ összes

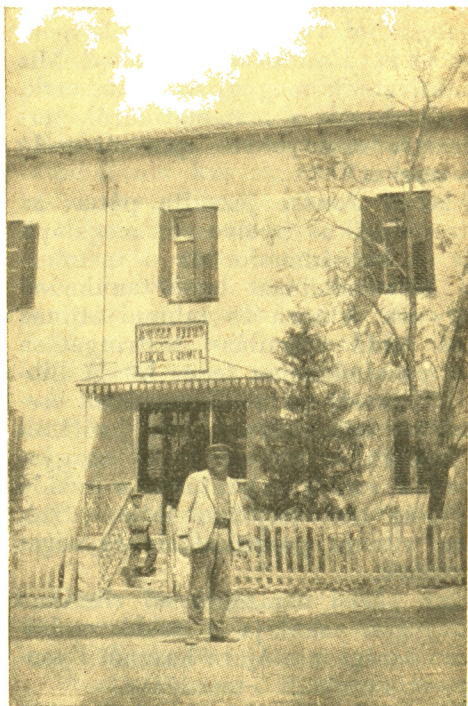
gettóit és követte a zsidók életét egészen céljukig, a *Jordánig.*

Georges Clemenceau is meglátogatta Galícia zsidóit és szimpatikusan jellemzi őket »*A Szinaj lábánál*« c. könyvében.

Ma nagy francia és francia-zsidó regényirodalom van, amely a zsidóság problémáival foglalkozik.

Jacques de Lacretelle regényciklusa, Sarah Lévy »*Oh, mon gory*« c. regénye egy zsidó nőnek egy franciához való szerelmét ábrázolja.

Edmond Cahen regényében egy francia arisztokratanő a háboru alatt, mint betegápolónő, beleszeret egy sebesült tisztbe. Megtudja, hogy zsidó. Lévy-né lesz belőle, olyan zsidó asszony, mint a többiek. Idővel a grófnő észreveszi, hogy férje mind-

Rison le Cion községháza.

jobban elzsidótlanodik s ezen megbukik a szerelem.

A franciák zsidó kulturális vonatkozásai azonban nem mai keletiek. A *Comédie Française* színpadán tűnt fel Racine: Atháliája.

Mistral, a költő a provánszi nyelv zsidó eredetű szavait tanulmányozta és Arlatan muzeumában külön zsidó osztályról gondoskodott.

A mai francia zsidóság magas színvonalát két folyóirat mutatja. A Párisban megjelenő »*Cahiers Juifs*« kéthavonként jelenik meg. David Prato alexandriai rabbi alapította és iránya tudatosan cionista.

Maxime Piha szerkeszti, a legmodernebb és legműveltebb zsidó folyóiratot. Kiállításában felveszi a versenyt a legszebb művészeti folyóiratokkal s képeit a zsidó festők és szobrászok műveiből meríti. Egyik különszáma, *Einstein* bevezetésével, 300 oldalon tárgyalja a német zsidók szerepét a német kultúrában. Az összes művészeteket és tudományokat felsorakoztatják a különböző országokból való írók, köztük nemzsidók is. Hatalmas eredmény! Mit gondolhatnak magukban a németek, ha elolvassák a matematikáról, természettudományokról, sportról szóló fejezeteket?

Marcel Jousse jezsuita páter, az antropologikus nyelvészet megalapítója, a beszédmodor és a testmozgás kölcsönhatását tette tanulmány tárgyává. A tóra és talmud stílusa és a zsidó »tanulás« testringatása közt paralellizmust fedez fel. A Biblia költészete paralellizmusának eredetét a lelkesedésbe jött próféták és rabbik testmozgásával magyarázza s ennek folytatását a zsidó recitálás melodiájában látja. Szó, hang, ritmus, gesztikuláció egységet képeznek.

Egy párisi nemzsidó nő ritmikus pedagógiai iskolája a zsidó zsoltározás ősrégi mintájára használ ilyenféle, modernizált »tanulást«.

Nemkevésbé modern a másik zsidó folyóirat »*La Revue Juive de Ge-*

nève«.

Kiadója, Josué Jehouda azt a programot hirdeti, hogy a Palesztinán kívüli zsidóság középpontja Páris legyen. Ebben a folyóiratban katolikus költő »*Jisrael ébredj!*« című verset írt. Ez is elevenen mutatja, hogy az emberi jogok hazájának kulturája még sokat jelenthet a megújhodott zsidóság számára.

A kultuszminiszter a budai és pesti hitközségek egyesítéséről.

A budai és pesti izraelita hitközségek egyesítési mozgalmaról Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter a következőképpen nyilatkozott:

— A pesti és budai kongresszusi izraelita hitközségeknek *budapesti* izraelita hitközségbe való egyesítését általában helyesnek *vélem*.

— A terv megfelel annak a kormányzati elgondolásnak, amelyet vallok és amelynek értelmében az *egyirányu és egycélú* intézmények és szervezetek egyesítendőek, illetőleg együttműködésük szorosabbá volna teendő.

— A kérdés részleteiről természetesen mindaddig nem nyilatkozhatom, *amig az ügyben érdekeltek mindegyikének álláspontját nem lesz módomban megismerni...*

Ezt a nyilatkozatot egyöntetű lelkesedéssel fogadta a budai hitközség vezetője.

Mert, ha a nagykonceptiójú miniszter meggyőződik arról, hogy mennyire nem »*egyirányu és egycélú*« intézmények egyesítéséről van szó és ha megtudja, hogy milyen nagy morális különbség van a két hitközség között az unifikációt nem fogja helyeselni.

„Eredj haza, Süsskind von Trimberg!“

A XV. században világgá üzték Spanyolországból, Portugáliából a zsidókat. Azután évszázadokig jelentek meg a spanyol és portugál nyelvű ima- és ájtatossági könyvek és a theologiai, filozófiai, valláserkölcsi tárgyú héber könyvek spanyol és portugál fordításai Itáliában, Németalföldön, Angliában, Törökországban, Palesztinában.

Németország most világgá üzi zsidóit. A német-zsidó kultúra vándorbotot vesz a kezébe s a német-zsidó könyvek ezután Németalföldön, Amerikában, Csehszlovákiában jelennek meg, sőt Palesztinában.

Igy jelent meg ez évben Jeruzsálemben a kitűnő német-zsidó író és tudós, *Josef Kasteinnak* könyve: *Süsskind von Trimberg oder die Tragödie der Heimatlosigkeit*. A könyv remek nyomása, finom papírja, izléses kiállítása szép bizonyítványt állít ki Erec Jisrael nyomdásztechnikai berendezkedéséről.

De nézzük magát a könyvet.

A zürichi Rüdiger Manasse-ról elnevezett középkori kodexben összegyűjtött költői művek közt tizenkét dalt találunk, szöveget és kottát, melyekhez egy kétes értékű arckép járul ezzel a felirással: Süsskind der Jude von Trimperg.

Ez és néhány értéktelen mende-monda az egész, amit a középkori német irodalom egyetlen zsidó költőjéről tudunk. S ez elég Kasteinnak, hogy megelevenítse előttünk ennek a 600 évvel ezelőtt bolyongott német-zsidó szépléleknek alakját, ki őse és elődje a mai gyökértelen és hazátlan német-zsidó írónak.

A könyv írója megfesti a német középkort, erre az alapra rajzolja rá Süsskind halvány alakját, hogy körvonalainak élesebb meghúzásával életre keltse és szemléltetően ábrázolja őt.

A középkori német nép lelke két véglet közt ingadozik. Az egyik a barbár mult vadsága, mely harcban s az indulatok féktelen érvényesülésében látja ideálját. A lovagság eszméje csak formába önti ezt. A másik véglet a nemrég meggyökeredezett kereszténység jámborsága és aszketizmusa, melyet érdekesen módosít a lelkek mélyén élő barbárizmus.

Ebben a kezdetleges társadalomban elszigetelten él a zsidó. Magasabb műveltsége eleinte csak lelki szigeteli el. Azután üldözni kezdik, mire részben maga zárkozik el, részben törvényekkel zárják gettóba. Sorsa mind sötétebb, vigasztalanabb, látóköre mind szűkebb lesz. Hiszi, hogy a csapások büneiért érik s ezért egyre szigorubb, borotvaélesebb szabályokat követ, hogy meneküljön Isten haragjától.

Két külön világ áll szemben egymással. S ime, akad egy zsidó, ki utat talál a gettóból a lovagvárak termeibe s énekel az idegen társadalomnak idegen énekeket. Van, aki Süsskind egy versének orvosi hasonlataiból azt következteti, hogy a költő eredetileg, mint orvos került az ellenséges nép közé.

A zsidó sorsa már akkor is koldus-sors volt. A költő sorsa is, bár ideig-óráig becsült hivatás volt, koldulás volt. A költő clénkelte lantja kíséretével, saját zenéjére verseit és utána jutalmat kért és kapott. Hírét vitte a bőkezű urnak és megróttá az udvarokban a fősvény adakozót.

Hajlandóság és anyagi szükség együttesen vitte erre a pályára a zsidó Süsskindet?

Nem »minnesänger« volt, mert nem szerelemről énekelt, hanem »sprüchdichter«.

Tizenkét verse és dallama maradt fenn Süsskindnek. Nem tartozik az elsőrangu nagyságok közé, de nem

rokonszenvező bírálói is elismerik, hogy jó költő volt. Szép a nyelve, jó a verselése, emelkedettek témái, bár nem különböznek kora átlagától. Egyes sorai, mintha bibliai reminiszenciákat mutatnának. A zsidó mindenesetre kiérezhető a költőből.

Egyik versében a mindenható, hatalmas Istent dicsőíti. Istent, az egyedülít — ez zsidó vonás nála; a korabeli keresztény költő Jézust és Máriát, vagy a szenteket zengi, a fáktól megfélemledik az erdőről. Másik vers az asszony dicsérete. Nem a szüz, nem a lovag urnője és nem a durva kék eszköze Süsskind asszonya, mint a minnesängereknél, hanem a háziasszony, a férfi társnője. Mintha ez is zsidó vonás volna. Ismét más verse inti a gazdagokat, hogy »micvának« tekintsék a »cedókét«.

Egyik verse azt fejtegeti, hogy a nemességet nem a név, hanem a belső érdem adja. (Más korabeli költők is mondják ezt, de Süsskindnél bizonyára felszisszentek az uraságok: Mi jögon kritizál minket ez a zsidó?) Énekel az uzsora ellen és hirdeti a gondolat szabadságát.

Két verse szól a halálról. Ime az egyik:

ELEGIA.

*Ha meggondolom, mi voltam,
[mi vagyok
és hogy mivé kellennem:
Oda minden kedvem.
Életemben úgy elfutnak a napok,
s nem siralom-e, könnyes gyötrelmem,
hogy nap nap után
a halálon jár az eszem:
Hogy megőröl egyszer a csunya
[féreg!
Hogy is lehetnék hát vidám,
ha mindig ettől félek?*

Szimbolikus versben szólal meg először zsidó mivoltában. *Apologia.* »A farkas kesereg: Mitévő legyen, hogy mindennapi kenyeremért is üldöznek, megvetnek. Hiszen nem tehetek róla, hogy a világon vagyok! Sokan üznek csalafintaságot, kik bő

ségben duskálnak és szükség nélkül, bűnös uton gyarapítják jószágukat. Rosszabbat cselekszenek, mint én, amikor elorzok egy libát...« Ki érthetné félre ebben a versben a gettó-zsidó keservét, ki rongyszedő és pénzkölcsönző, megvetett foglalkozásokat üz, gyűlölik érte és bűnéül rójják fel, ha éhségében hamisságot követ el. Bezzeg a dus urak se mentesek a büntől és mennyivel több rosszra van el nem szalasztott alkalmuk!

Leghiresebb dala:

HATTYUDAL.

*Művészetem utjain
bolond utat jártam:
Nincs pártfogóm több — nem: forgok
az urak udvarában.
Hosszu szakállt növeszték,
kóc hajam se nézem,
régi zsidó módra
világomat élem.
Behuzom a süvegem,
földig lóg kabátom,
alázatos görnyedőn
utaimat járom.
De udvarok énekét
többé már nem zengem,
amióta az urak
kegyéből kiestem.*

Ime, ennyit tudunk Süsskindről. Délnémetországi városkából származott, melyet nem került el a gettók közös sorsa; járta az urak udvarait, ahol talán kuriózumképen befogadták rövid ideig. Aztán megunták és becsukták előtte a kaput. Az énekesek kora már ugyanis hanyatlóban volt. Költőnk levonta a következőt, elsírta bánatát, aztán újra felvette a zsidó ruhát és visszatért a gettóba. A hagyomány tudni véli, hogy családja elhagyta és nagy szegénységben halt meg.

Kint nem fogadták be, mert zsidó, — a zsidók számára nem volt már elég zsidó.

És ez a tanulság, — írja Kastein. Az első európai »asszimiláns« zsidó

költő sorsa minden idők asszimiláns zsidó íróinak sorsa. Népüktől elidegenednek, a gazdanépek nem fogadják be őket. Maguk is, alkotásuk is gyökértelen, hazátlan.

Zsidó írók, ne pocskoljátok erőteket olyan kulturákra, melyeknek képét nem ti vagytok hivatva kialakítani. Szerepetek hálátlan és csekély értékű szerep. Törjete vissza népetekhez! A saját kulturáját élő, saját népiségét újra megteremtő zsidóság a zsidó alkotóművész otthona.

»Eredj haza, Süsskind von Trimberg!«

Dr. G. Gerő László.

Megboldogult Adler Illés, a pesti nagy tudós főrabbi mesélte el.

Amerikában történt, ahová a kurzus első évében hajózott ki, hogy az ottani zsidóktól anyagi támogatást kérjen.

A külföldön hazafias kötelességből szépitgetni kellett az itthoni bajokat, de ez nem sokat használt, mert az amerikaiak meg voltak győződve, hogy állandó pogromok vannak.

Az egyik amerikai mélyen felsőhajtott:

— Rémes lehet, hogy a zsidók nem mernek az utcára kimenni, nem merik az üzleteiket kinyitni...

— Mi az, hogy nem merik kinyitni!? — mondta a főrabbi — *Még arra sem lehet őket rábírni, hogy szombaton becsukják az üzleteiket...*

E szomorú hátterű, derűs epizóddal kapcsolatban mondjuk el ezt a bonmót, amit most a német zsidóság ad szájról-szájra:

Amit Mózes nem tudott elérni, azt Hitler megvalósította. Németországban jomkippurkor minden zsidó üzlet zárva maradt...

Koehn Jicchák (Huedin):

Dávid tüzes pajzsa ..

*Alattam tenger;
a tengerentul az én drága szent*
[hazám.

*Egy tüzes Dávid-csillag ég tul a vizen
s heviti szívemet, mint egy nagy*
[tüzes kazán.

*Ez a Dávid pajzsa,
mely hosszú száműzetésbe ment,
midőn a gonosz Titusnak esett*

[foglyul
*Simon Bár Gióra, a hadvezér,
[a szent!*

*Oh népem!
Te ismét erős vagy.
A száműzetés nyomorában is*
[milliókat szültél.

*Oh hazám!
Te büszke lehetsz Jákob házára,
Izrael dacos fiaira,
kik Juda pörölyével sujtanak,*
[ha kell,
— de nem hagyják, hogy vesszen
[Izrael.

*Alattam tenger;
a tengerentul az én drága szent*
[hazám.

Dávid király tüzes pajzsa ragyog
[az égen,
*mely jelzi,
hogy hajnalodik keleten
s bíborba-pompába öltözik az arám;
Erec-Jisráél.*

A pápa védnöksége alatt tartják meg az első nemzetközi katolikus jogi kongresszust, amelyen a zsidó vallásu Mario Falco, a milánói egyetem rendes tanára előadást fog tartani a kánonjog és a zsidó jog közötti kapcsolatról.

Salonikiban a bíróság 4 havi foga házzal sujtotta Fardis szerkesztőt antiszemita uszítások miatt.

Pohárvízküzdelmek Palesztinában.

A zsidó Palesztina a világ gazdasági válságának csak távoli szelét érzi s a társadalmi kérdéseknek csak csirái tapasztalhatók. A zsidó népesség az angol mandatum területén önálló állami életet nem él. Mindezek ellenére Palesztinában számtalan zsidó párt és pártocská van. Ügyet sem vetnek arra a körülményre, hogy egészen sajátos viszonyok közt élnek és kritika nélkül európai mintákat utánoznak. Alkalmi, helyi célkitűzésektől eltekintve, szolgai módon átvették az európai pártprogramokat, de még külsőségekben, propaganda- és harcmódban is a nyugatot majmolják. A vallási alapon álló pártoktól eltekintve, nincs Palesztinában olyan zsidó frakció, amely valamilyen néven Európában is ne léteznék. Itt azonban erősen érvényesül a zsidók individualizmusa és differenciálódásra való hajlandósága is, úgyhogy a zsidó népnek több pártja van, mint bármely népnek a világon. A zsidó *belviszonyok ma a Templom pusztulásának pártharcaira emlékeztetnek*. Igaz ugyan, hogy annak idején a rómaiak még szitották is a zsidó villongásokat, míg ma az angolok csak a sajtóban és a népgyűléseken engedik a szenvedélyeket érvényesülni.

Tekintsünk végig futólagosan ezen a pártokon.

A szélső jobb oldalon a *revizionisták* állnak. Katonai szervezet, barna ing, vállszijj. Ez az egyetlen párt, mely nyíltan hirdeti és becsülettel bevallja célját: Legyőzni a többi pártokat, az arabokat és Palesztinából *Zsidóállamot* csinálni. Innen szakadt le a »*Zsidóállam-párt*«, melynek programja a revizionizmustól nem igen különbözik, csak hangja enyhébb.

Ezután következik a *Mizráchi*,

mely vallásosságból politizál. Jobbszárnya revizionizmust üz, míg bal-szárnya a munkáspárttal szimpatizál. Utóbbiak ujabban elszakadtak és új pártot alakítottak.

A »*Happoél Hamizrachi*« a vallásos munkásság pártja, nem tévesztendő össze a vallásos munkáspártokkal, melyek a szakszervezet-ellenes »*Farmer-szövetség*« és a szocialistákkal együttműködő »*Nemzeti parasztok*«.

Középhelyet foglalnak el az »*Altalános cionisták*«, kik a balfelé hajló és a jobbra néző B csoportba tagozódnak.

Balszárnyon az *Altalános Munkáspárt* foglal helyet, mely radikális szocialista alapon akarja felépíteni a zsidó Palesztinát s épp olyan politikai baklövéseket és ostobaságokat követ el, mint a világ összes dogmatikus pártjai. Különbözik tőlük a kommunisták illegális szervezete, melyet kezdőbetűről »*Mops*«-nak neveznek.

A kommunistákhoz hasonlóan cionistaellenes és különálló szervezet az ortodox zsidók »*Agudath Yissrael*« pártja.

Az ortodox vallásoktól és az ortodox szocialistáktól eltekintve, az összes felsorolt és fel nem sorolt kevésbé jellegzetes pártok közös célja Palesztinában az *önálló zsidó közösség kialakítása*.

A pártok egymástól nemcsak a kulturális és szociális elgondolás tekintetében különböznek, hanem abban is, hogy a cél érdekében mi legyen a legközelebbi teendő lépés.

Hihetetlen gyűlölettel küzdenek egymás ellen. Ezek a küzdelmek: *pohárvíz-küzdelmek*.

Egyik párt sem hajlandó észrevenni, hogy egész erőfeszítése és az Európából átvett jelszavak mitsem érnek, mert hiányzik a zsidók ön-

álló állami léte, márpedig enélkül hiányzik az a lehetőség, hogy bármelyik párt is megvalósíthassa programját.

Az egész herce-hurca ugyyszólván légüres térben zajlik le, hiszen a hatalom Anglia kezében van.

Ezt mindenki tudja és mégsem vesz róla senki tudomást.

Primitív politikai gondolkodásra vallanak ezek a ködös célkitűzések és tipikus struccpolitika, midőn a pártok utcai csatákat vívnak Tel-Avivban a rendőrökkel, ami befolyásolja a britt politika vezetőit.

Emellett az önmarcangolás mellett még szerencse, hogy másfelől az araboknál sem különb a helyzet. Ott is a különböző családi pártok gyűlölködése foglalja le az erőket és sem a zsidók, sem az arabok nem veszik észre, hogy ők szolgáltadják a tüzet a fazék alá, melyben Anglia süti pecsenyéjét.

Jelenleg történnek kísérletek arra, hogy az esztelen és izléstelen zsidó pártvillongásokat leszereljék a cionizmus végcélja: Palesztina fennállása érdekében.

A mozgalom németországi bevándorlók részéről indult meg, amelynek sikere elsőrendű fontossága a világszerte katasztrófálisan növekvő antiszemitizmus idején.

Palesztinában kevés a nő. Ezért a genfi Női Liga több ezer certifikátumot kért a bevándorlási kontingensen felül.

BRAUN GYULA

משך mészárszéke
VI., Aradi-utca 43.

Állandóan elsőrendű friss
husok legolcsóbb napi áron.

Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás.

Az 1929 évi jeruzsálemi zavargások áldozatainak sírja.

Schiller-jubileumot rendeznek most mindenütt Németországban. Az ünnepségeken zsidó nem vehet részt.

A nagy költő pedig ezt írta a zsidókról:

»Két vallás, mely a lakott földgömb legnagyobb részét dominálja: a kereszténység és az izlamizmus, mindkettő a zsidók vallására támaszkodik. És enélkül soha sem lett volna sem kereszténység, sem kórán. Igenis, bizonyos mértékben megdöbbenhetetlenül igaz, hogy a mózesi vallásnak köszönhetjük a felvilágosodás nagy részét, amelynek manapság örvendünk«.

Pál nagyherceg, a jugoszláv régens magához kérette dr. Alkalay grand rabbit, akinek megköszönte azt a meleg és őszinte részvétet, a melyet a zsidók a király tragikus halála alkalmával tanúsítottak.

A budai hitközség közgyűlése.

A Budai Izr. Hitközség rendes évi közgyűlését e hó 19-én tartotta meg, amelyen a választmány és a képviselőtestület tagjai majdnem teljes számban jelentek meg. A zsúfolt teremben, hevesen gesztikulálva, vitatkoznak kisebb-nagyobb csoportok. Mind tüzesebb lesz a hangulat. Már-már a tulfeszített kedélyek ki-robbanásától lehetett tartani. Pontosan 7 órakor megjelenik az emelvényen az elnökség és dr. Krisháber Adolf hitközségi elnök megnyitja a közgyűlést. Az elnöki megnyitó viszsza-pillantást vet az elmúlt év kiemelkedőbb eseményeire. Az ősz elnök beszédét mindvégig az objektivitás jellemezte és azt a következőképpen fejezte be:

— Ma tiz éve annak, hogy a Budai Hitközség választmányi tagja lettem. És ma kilenc éve, hogy a budai zsidó testvéreim bizalmából viselem az elnöki tisztséget. Tiz év nagy idő, amely alatt — mi tagadás — bizony megöregedtem. Az il-lendőség azt követelné, hogy ezt a felelősségteljes tisztséget fiatalabb erőre ruházzam át. A Budai Hitközség becsületes alkotmányát és függetlenségét ezidőszert veszély fenyegeti. Kiméletlen harcban állunk. S ha most elhagynám pozíciómát, az nemcsak lelkiismeretlenség volna, hanem gyávaság is...

És most emelkedettebb, remegő hangon folytatta az elnök:

— Én utolsó csepp véremig védelmezni fogom hitközségünk 800 éves autonómiáját. És ha a jó Isten akaratából ebben az ádáz küzdelemben elbuknék, nem vádolhat meg senki

hogy nem teljesítettem kötelességemet.

Tapsorkán zugott végig a termen. A közgyűlés résztvevői felálltak ülő helyeikről és percekig éljenezte kiváló elnökét.

Ezután Szántó Jenő a budai hitközség alelnöke vette át a szót. Bejelenti, hogy azt a deklarációt, amely szerint a Pest—Budai unifikációt károsnak tartja, nem meggyőződésből irta alá és ezért azt vissza vonja.

Harsogó kacagás töltötte meg a termet. Az alelnök percekig nem jutott szóhoz, majd kipirult arccal bejelentette, hogy az alelnöki tiszt ségről lemond.

Általános helyesléssel fogadták ezt a bejelentést.

Nagy derűtséget okozott Fisch Farkas közbeszólása:

— A szíves marasztalást ne tessék komolyan venni!...

A pesti unifikációs párt budai exponensei oktan közbeszólásokkal zavarják a gyűlés komolyságát és a leghetlenebb indítványokkal obstruálnak.

A komoly tárgyalásra szánt idő ilyesmivel telt el, miért is az idő előrehaladottságára való tekintettel az elnök a közgyűlés folytatását másnapra halasztotta.

A következőnapi eseményekről és a közgyűlés lefolyásáról lapzártá miatt már csak a jövő számunkban számolhatunk be.

A németországi Koblenz városi tanácsa mindszentek napján a világháboruban elesett zsidó katonák emlékművére koszorút helyezett.

Teka zsidó, a kamaraispán.

Lipót herceg, Ausztria és Stájerország ura minduntalan Magyarország határait csipkedte. Egész falvakat hajtott uralma alá.

Nem tűrhette ezt Endre király.

Háboru lett a dologból, melynek folyamán Lipót herceg húzta a rövidebbet. Megkérte ekkor Lipót régi barátját, Jakab nyitrai püspököt, hogy szerezzen békességet közte és a magyar király között.

Endre király hajlott a szép szóra és elküldte Jakab püspököt más urakkal együtt Grác városába, hogy megkössék a békét Lipót herceggel.

Grác városában az urak lakomáztak, tanácskoztak és megint lakomáztak. Magyar urak, német urak hamar összebarátkoztak. Így a békesség is hamarosan meglett.

Lipót herceg visszaadta Endre királynak az elhódított földeket és a kárvallott földesurak számára lett ezer aranyat Jakab püspök kezéhez.

Igen ám, de Endre király hadisarcot is követelt: kétezer aranynál alább nem adta a békességet.

Lipót hercegnek azonban nem volt több pénze. Szurkolni is erősen, mert félt, hogy Endre király zálogba veszi tőle Bécs városát a tartozás kifizetéséig.

Ezen aztán elakadt a béketárgyalás.

— Honnan vegyek én most ilyen teméntelen pénzt, mikor kong a kincstáram az ürességtől! — csapott az asztalra a herceg.

Gondterhelt arccal néztek maguk elé a magyar urak, német urak, a kik az asztal körül ültek. Kemény dió volt ez, mert pénz dolgában Endre király nem ismeri a tréfát.

Rudolf gróf, Lipót első tanácsosa törte meg a csendet:

— Kölcsön kellene kérni a zsidóktól.

Lipót herceg megharagudott.

— Melyik zsidó ad nekem kölcsönt vesztett háború után? — kérdezte. — Olyan bolond nem akad. És ha akad, olyan uzsorát számít, hogy attól koldulok!

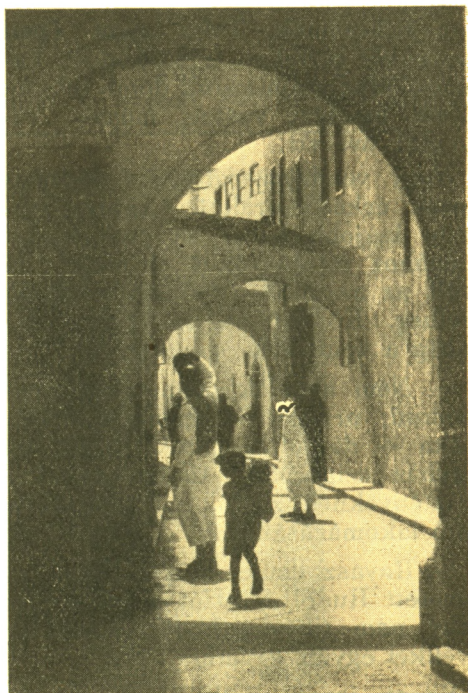
Most a magyar urak körében merült fel mentő ötlet.

Nagy ravaszul megszólalt Bajóti Simon ispán, ki Spanyolországból vándorolt be Magyarországra, nagy kegyben állt a királynál, huga pedig Bánk bán nádorispán felesége volt.

— Adjon kölcsön Teka zsidó, király urunk kamaragrófja!...

Harsogó kacagás jutalmazta az ötletet.

Teka ispánnak úgy is kifelé áll a rudja a királyi kamarából; keresnie kell a király szivességét — nevettek a magyar urak. Szaladjon

A tripoliszi gettó egyik utcája.

Bécsbe a pénze után — nevettek a német urak.

Tetszett a terv mindenkinek.

— Elmegyek hozzá és beszélék a fejével — mondotta Rudolf gróf. — De adjon Jakab püspök menedéklevelet, hogy ne legyen bántódásom Magyarországon.

— Én is veled megyek, — mondta Simon gróf. — Ugyis van vele számadásom.

Lipót herceg bölintott. Jakab püspök is bölintott. Megírták a menedéklevelet és a két ur utnak indult.

Az *ispáni* cím annak idején magyarázattal jelentett, mint külföldön a gróf. Főbb királyi hivatalnokok voltak az ispánok s ők voltak az ország főnemesei.

Az adókat kezelő királyi kamara élén állt Teka zsidó, mint királyi kamaraispán. Gazdag, nagy ur volt. Már apja is kamaraispán volt III. Béla király, II. Endre király apja idejében.

Midőn Rudolf gróf és Simon ispán felkeresték, Teka ispán éppen bessenyoői birtokán tartózkodott. Faragott fapalotája kerek domb tetején állott, amelyet vastag, magas vályoggal övezett.

Nagy vendégszeretettel fogadta a hozzá érkező urakat. Csapra vetette legjobb borát és pompás lakomához ültette őket. Ő maga is leült az asztalhoz, de nem nyult az ételhez. Kötelkedtek is ezért vele váltig a vendégek.

— Nem akarlak benneteket megbántani, urak — mentegetődzött Teka — de jól tudjátok, hogy az Egyház szigorúan tilalmazza keresztényeknek zsidók társaságában való lakomázását...

— Ravasz ember vagy, Teka — nevetett Rudolf — Hát a zsidó törvény nem tiltja-e, hogy keresztényekkel együtt egyetek?

Simon ispán váltig itatni akarta Tekát.

— Ne bolondozz, öreg! Nyusztprémes a süveged, zöld a dolmányod, szép, görbe kard is van az oldaladon. Olyan vagy, mint akármelyik magyar ur, csak halántékfűrtjeidet vágatnád le!

— De már abból semmi sem lesz, — felelte Teka. — Zsidóságomból nem engedek. De most mondjátok meg, mi szél hozott erre. Mindig nyitva áll kapum előttetek, de aligha azért jöttetek, hogy pecsenyémet kóstolgassátok, mert ebben sehol sem szenvedtek hiányt. Jól tudom, hogy a gróf urak mi miatt ereszkednek le zsidóhoz. Mondjátok meg hát nyíltan és röviden: Kinek és mennyi kell?...

Meg vakarták fejüket az urak. Egymásra néztek. Végre Rudolf gróf nekigyürkőzött és kibökte, hogy vállaljon kezességet Teka Lipót hercegért és fizessen helyette a királynak kétezer aranyat. Lipót herceg majd visszafizet neki emberül, míhelyt pénze lesz.

Teka fejéhez kapott: Kétezer arany! Elő sem tudna teremteni ennyi pénzt, hiszen mindenét kölcsönadta a királynak a háborúra...

— Most is a király érdekeiről van szó, — jegyezte meg Simon gróf.

— De ha nincs pénzem! — sópánkodott Teka.

— Nincs pénz! Micsoda beszéd az?! Eleget keres grófságod. Elég busás jövedelmed van — mondotta Bojóti Simon gróf hamisítatlan spanyol udvariassággal.

Rudolf gróf kevésbé finoman fejezte ki magát:

— Elégge tele szívtad magadat, zsidó! Régen lopod már a kamarát, az uzsorákról nem is szólva. Elő a pénzzel!

Teka elkeseredett, de türtőztette magát és nem akart tágitani.

Ekkor Simon ravaszul elmosolyodott és a szeme sarkából intett Rudolfnak, mintha azt mondaná: Majd én kiugratom a nyulát a bokorból!...

— Azt mondd, hogy nincs pénz? — kérdezte.

— Bizony nincs, — kapta fel a szót Teka.

— Tegyük fel, hogy így van — folytatta Simon és egy zacskó pénzt dobott az asztalra, — akkor kénytelen vagyok segíteni rajtad én. Ötszáz arany van ebben a zacskóban. Megveszem rajta bessenyői birtokodat...

Elálmélkodott Teka: — Szegény vitéz vagy te, Simon gróf! Honnan vetted ezt a pénzt?

Erőltetett hetykeséggel felelt Simon:

— A pénz az enyém. Három évre előre beszédtem jobbágysaim adóját.

— Talán birtokot adományozott neked Öfelsége? — kérdezte Teka.

— Az ám, — felelte Simon — Röjtőkört!...

Teka indulatosan pattant fel.

— Röjtőkört? — kiáltotta — De hiszen Röjtőkört az én jószágom! Még apám kapta boldogemlékeztű Béla királytól!...

— Hol a donációs levél? — érdek-
lődött Simon.

— Az bizony odaveszett tavaly, minden irataimmal egyetemben, mikor leégett a házam, — vallotta be sóhajtván Teka.

— No látod!... Márpedig Öfelségének donációk tekintetében gyöngé a memoriája, kedves barátom. Apjaura adományai tekintetében pedig épenséggel nagyon gyöngé az emlékezőtehetsége, — nevetett Simon gróf. — Hát adod Bessenyőt, vagy nem adod?

— Nem adom. Drága pénzen vásároltam szerencsésen uralkodó Endre királyunktól. Ő maga adott róla pecsétet levelet!

— Ugy is jól van, — mondta szárazon Simon és a pénzeszacskó után nyult. — Ha nem adod pénzen, majd adod ingyen. Jól tudod, hogy király urunknak gyöngé az emlékezőtehetsége és többször is eladja és elajándékozza jószágait.

Teka megfogta a zacskót: — Várj. Hát ha mindenképen akarod — ám legyen.

Nagy sóhajttással horgasztotta le fejét és öklével elmázolta kitolakodó könnyeit. Tudta ő már jól, hogy honnan fúj a szél. Befellegzett Magyar-

A Tel-Avivi mentőegyesület székháza.

országon a zsidóknak. Évtizedek óta szabadon éltek, fő királyi hivatalokat viseltek, adókat béreltek, egy sorba kerültek az ország uraival. Megorrolt azonban érte a nemesség. Pár éve mult, hogy a király kiadta az Aranybullát, amelyben az is meg van írva, hogy zsidó többé kamara-ispán ne lehessen. Azóta már csak azért tudott megmaradni hivatalában, mert a pénzzel könnyen bántó király folytonos pénzzavarában nem talált más alkalmas embert a pénzügyek intézésére. Most azonban követet küldött a pápa, a prenestei püspököt, hogy rászorítsa a királyt az Aranybulla megtartására. Endre király ünnepélyesen megesküdt a pápai követnek, hogy a zsidókat eltávolítja az adóbérletekből, a kamarai hivatalból. Alig pár hete történt ez s úgy látszik Simon gróf azóta jól keverte a kártyáját.

Bojóti Simon elégedett nevetéssel veregette meg Teka vállát:

— Látom már, megjött az eszed. Hidd el, így a legokosabb. Szaladgálhatsz panaszra már az öregistenhez, senkiséim hallgat rád. De nem is fog megártani, ha ezután jó barátságban leszel velem. Elintéztém ugyanis Öfelségénél, hogy engem nevezett ki kamaraispánnak. No hiszen igaz, hogy nem értek hozzá. Ezért megmaradhatsz mellettem továbbra is a hivatalban. De amit lopsz a hasznon osztozunk.

Teka elsápadt. Most már nem tűrtette magát. Kitört:

— Így beszélsz velem? Szeretem ezt az országot. Hűségesen szolgáltam a királyt, hűségesen szolgáltam az én apám a király ur apját! És most tolvajnak nevezel! Azért mersz így beszélni velem, mert zsidó vagyok!? Bezzeg te kiforgattál apámról maradt egyik jószágomból, saját pénzemen vetted meg másik jószágomat! Módot volt rá. De a kamarai hivatalhoz nem aszisztálok. Hohó, gróf uram, én nem leszek

második ember ott, ahol első voltam!

Rudolf gróf nevetett: -- Most az egyszer kifogtunk rajtad zsidó!

Simon gróf is nevetett: -- A zsidó kutyának nincs foga, csak ugatni tud.

Másnap reggel Teka az ablakból nézte, amint a grófok elkocogtak. Jó kedvük volt a finom reggelitől. Utjuk sikerült, tarsolyukban ott volt az a bizonyos ötszáz arany is, első részletül Lipót herceg tartozására.

Mikor az urak eltűntek az alföldi homokbuckák között, Teka befordult szobájába. Félretette nyuszos süvegét, leakasztotta oldaláról görbe kardját, zöld dolmányát pedig felcserélte az apjáról maradt ócska kaftánnal, melynek mellén kerek sárga folt éktelenkedett...

Fehérvárott, a Zsidóutcába volt egy háza. Ütött-kopott kis ház volt de még a nagyapjáról maradt rá. Ide vonult vissza most Teka — zsidónak a zsidók közé.

(—5. —6.)

Sulyos csapás érte Ungár Sándor kispesti nagyszállitót és családját. Egyetlen fiuk: Endre ifjúságának virágában, 19 éves korában elhunyt.

Ungár Endrét mindenki szerette. A zsidó jövő szempontjából valósággal ígéret volt. Mint a kispesti »Betár« ifjúsági szervezet elnöke gerincesen szembeszállt az asszimiláns irányzatnak és öntudatot lehelt ifjú kartársai lelkébe.

Az olasz kormány Pantheont állított fel a Santa Croce székesegyházban a fasiszta mozgalom 37 hősi halottja számára.

A hősök közt van a 24 éves zsidó Gino Bonaffi, aki mint káplár vett részt a fasiszta mozgalomban és 1921-ben egy utcai harcban agyonlőtték.

Bölcs Salamon király és a koldus.

Forró nyári nap volt, Jeruzsálem acélszinü egén csak úgy lövelte perzselő sugarait Thamuz hó lángoló napja.

Bölcs Salamon király palotájának egy szellős hűs termében ült, előtte tinta és pergamen. Tán egy misléversen gondolkozott, hogy leírja, tán Kohelesz örök igazságait forgatta meg elméjében a nagy gondolkodó, mikor egyszerre megszavarta az utcáról behallatszó nagy zajongás. Emberek szenvedélyeskedtek odakint:

— Nem türünk meg magunk közt, te Sfáthjoh; előre, a saffet elé, hogy ítéljen!

— Nézz csak ki az utcára, Elichóref — szólt oda irnokának, aki a teremben volt — mi bajuk van azzal a Sfáthjóhval, akit erőszakkal a bíró elé hurcolnak?

Elichóref kisietett az utcára és csakhamar jelenthette a királynak, hogy a kereskedők lázonganak Sfáthjoh ben Géver ellen, mert elveszi előlük a kenyeret. Pang miatta az üzletük, ő meg tíz kézzel sem győzi, annyi vevője van. Most a saffet elé kergetik, panasza.

— Hát csak erigy ki megint az utcára s mikor visszajönnek — parancsolta a király — tud meg tőlük, mit végeztek a bírónál?

Félóra mulva már jelenthette Elichóref, az irnok, hogy a bíró nagyon rövidesen végzett. Azt mondta a panaszosoknak, hogy majd... majd. Majd lemegy a helyszínére, az utcára és majd igazságot tesz, csak várjanak nyugodtan.

A nagy király összeráncolta a homlokát.

— Vagy úgy — mondta méltatlankodva, szinte haraggal — az igazságnak várnia kell, az ráér? Forró

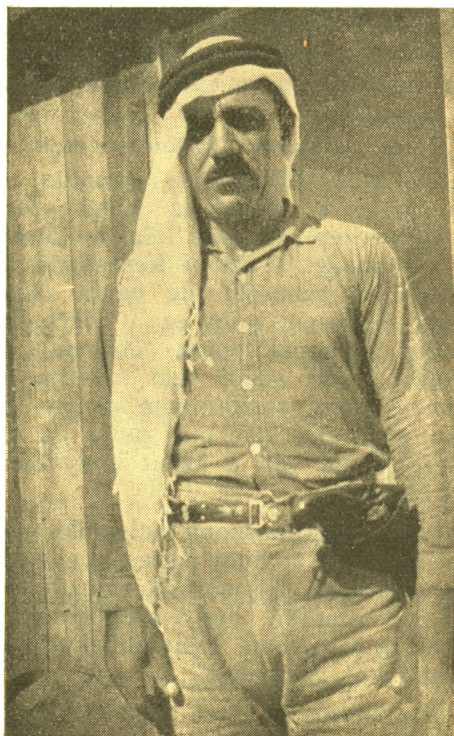
étel-e vajjon az igazság, hogy csak akkor nyul hozzá az ember, ha kihűlt?

Azt mondta Elichórefnek, hogy le fognak menni az utcára.

— Vidékről jött embereknek öltözzünk és majd meggyőződünk róla — mondta — vétkes-e vagy nem vétkes az a Géver fia Sfáthjoh?

Le is mentek az utcára, ahol a kereskedők árultak és szétnéztek. Volt ott üzlethelyiség több mint száz is egy sorban, de egyiknek sem volt akkora forgalma, mint annak a bizonyos Sfáthjóhnak.

Közelebb mentek és látták, hogy míg a többi boltos az utcában még

Palesztinai zsidó csendőr.

a nevét sem írta ki az ajtóra, ez egy nagy táblát tett ki, melyen ez volt:

»Itt árusít Sfáthjoh ben Géver, a Tajroh hákdajsoh tudósa«.

A király erre akaratlanul is nevetett.

— Különös ember — mondta. — Érdemnek mindenesetre érdem, ha egy kereskedő a szent Thóra tudósa, de csábit-e ezzel vevőket is?

Még közelebb kerülve látták, mint kezeli vevőit Sfáthjoh.

Szandálra alkudott egy asszony és drágállotta a kért három sékelt.

— Ugyan, ugyan — ijedezett Sfáthjoh — drága ez a szandál... mit gondolsz? A mi szent Thóránk azt mondja, hogy semmi sem drága a nap alatt, csak a bűneinket fizetjük meg drágán. Nos, ellentmondasz-e a Thórának és drágállod-e még ezt a szandált?

Dehogy is tette ezt az asszony. Hogy még bűnbe essék egy kis árlealkudás miatt? Inkább kifizette a kért három sékelt, holott máshol talán kettőért is megkaphatta volna a szandált.

Bölcs Salamon jóízűen nevetett.

— Látod, Elichóref — mondta — az ész és a beszéd az ember szárnyai és ezen szárnyak közt mekkora a különbség! A többi kereskedő is beszél és rábeszél, de egyik sem olyan ügyesen, mint ez a Sfáthjoh. Pedig harminckilencet érdemel a hátára, mert sehol sem mondja a Thóra, hogy semmi sem drága a nap alatt. De hát mit tudta az az asszony, mi van a szent könyvben, mi nincsen?...

Egy másik asszony selymekelméket mustrált és hogy kevesebbet kérjen Sfáthjoh, fitymáló kézmozdulattal azt mondta, hogy szebbeket is látott a városban. Fénylőbbeket, lágyabbakat, jobbakat.

Más boltos az ilyen beszédre megesküdött volna akár tizszer is, hogy szebb selyem egész Jeruzsálemben

nincsen; Sfáthjoh ben Géver csak fölényesen mosolygott és így szólt:

— Szebbeket láttál, fénylőbbeket, jobbakat? Hát nem tudod, mit mond a mi szent Thóránk? Hogy a halandó érzékei közt a szem a legnagyobb csaló. A sivatagban utazol és csodálatosan virágzó oázist látsz, de nem oázis az, csak a szemed csal. Vagy csónakon ülsz és megszigonyoznád a halat, mert úgy látod, hogy a víznek a felszíne alatt van. Nekilódítod a szigonyt és csak üres vizet döfsz keresztül, mert nem a hal volt közel a felszínhez, csak a szemed csalt meg, te jámbor. Ezért mondja a Thóra, hogy a szem a legnagyobb csaló. No most megesküszöl-e, te asszony, hogy szebb selymeket láttál, mint ezeket itt? De még arra sem mersz esküdni, ugye, hogy egyáltalán láttál ma selymeket?!...

No, levette a lábáról azt az asszonyt, mert csakugyan csak fitymálásból mondta, hogy szebb selymeket is látott a városban és Bölcs Salamon majdnem hangosan nevetett.

— Látod, Elichóref — így szólt — milyen körmönfontan csinálja ez a Sfáthjoh. Más kereskedő maga esküdött volna és nem hatott volna a vevőre, mert az árusok esküje csak pókhálószerű, nem kötél... ez a Sfáthjoh ben Géver a vevőjét szorítja esküre és eléri vele a célját. Pedig most is csak ravaszkodott a róka, mert sehol sem mondja a Thóra, hogy a szem a legnagyobb csaló. No de gyerünk, vásároljunk mi is valamit.

Két acélszablyát választott ki a készletből. Külsejükre egyformák voltak, de úgy látta jó szakértő szeme, hogy csak egyike a szablyáknak valódi, a másika hamisítvány és mitsem ér.

Rámutatott a jóra:

— Ezért mennyit kérsz?

— Négy aranysekel ennek az ára, adóni.

Megvillogtatta a rosszat:

— Ez mennyi?

— Ez is négy aranypénz, adóni.

— De hát hogy lehet az? — kérdezte a király — Ez jó penge, az rossz penge, mégis egy volna az ára a kettőnek?

Az agyafurt Sfáthjoh cseppet sem jött zavarba, holott látta, hogy szakértővel van dolga.

— Adoni — mondta komolykodó hangon — felteszem rólad, hogy olvastad, sőt tanulmányoztad a szent Thórát. Nos, mit mond egy helyen a szent Thóra? Azt mondja, hogy a jó és rossz között annyi különbség sincsen, mint az ugyanegy rügből lett két falevél között. Ami az egyiknek jó, az a másiknak rossz és ami az egyiknek rossz, az a másiknak jó. Az utonálló levágná az utast, de kettétörik a kardjának pengéje. Hát, a zshiváynak rossz volt a penge, de a megtámadott embernek bizony jó volt. Nos, mit tudod te, adóni, mit akar a Legfelsőbb ezzel a két szablyával? Mondom neked, adóni: egyformán jó a két fegyver és egyformán négy aranypénz az ára.

A bölcs király megvette a két darabot, de még meg sem melegeedett a nyolc aranypénz a boltosnál és megint zajogni kezdtek a kereskedők. Megragadták Sfáthjohot és mint előző napon tették, a törvénytévő bíró elé hurcolták.

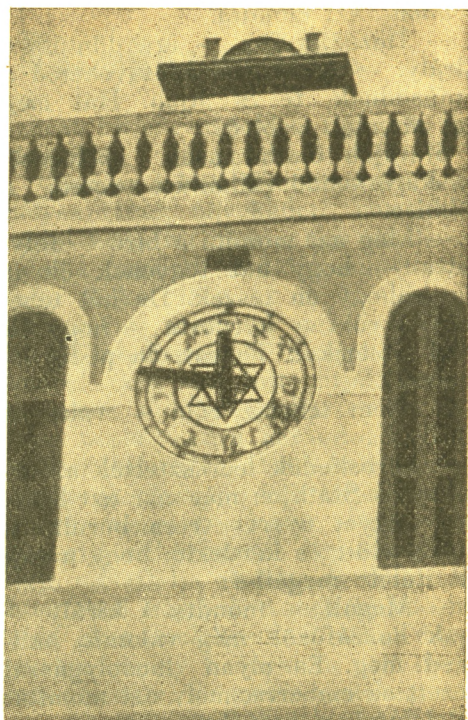
A király is a tömeg közé vegyült, mert kíváncsi volt megtudni, mit végez, mit ítél a bíró?

De a bíró még új bíró lehetett, kevés gyakorlati érzékkel az élethez, mert azzal ütötte el a dolgot:

— Hát tegyetek ti is, mint Sfáthjoh tesz. Megtanulhatjátok a szent Thórát ti is.

— De mi kereskedők vagyunk, te sajjét. És Sfáthjoh sem rabbi, hanem boltos.

— Mindegy az, emberek. Beszél-

A Tel-Avivi rendőrség órája.

tem, ítélem, ti meg menjetek a békeesség szent nevében.

A csalódott kereskedők morogtak, Sfáthjoh győzedelmesen mosolygott, de a király is mosolygott és észrevétlenül jelt adott Elichórefnek. Ez már tudta, mit akar ezzel az ura, mert néhánynak az elégtelenedők közül azt mondta, hogy kéredzkejenek a bölcs király elé. A király, majd kielégítőbben fog itélni.

Az emberek felkapták a jelszót.

— Igenis, a király elé kéredzke-dünk — mondták. A mi leghölcsőbb urunk és királyunk az igazság igazi forrása!...

Harmadnapra a nagy ur előtt álltak. Megismételték előtte a panaszt, Sfáthjoh fölényesen védekezett és a sajjétra hivatkozott, hogy az mint ítélte.

Bölcs Salamon kérdezte: — Hát mint ítélte a sajjét?

— Hogy hasznát vehetem a tudásomnak, azt mondta.

— Hozzájárulok — így döntött a király. — Igenis, hasznát veheted a tudásodnak, te Sfáthjoh. Hát még mit mondott a bíró?

Sfáthjoh diadalmasan szétnézett és kárörvendő pillantást vetett a többire.

— Még azt mondta a bíró — folytatta — hogy hát tegyenek ők is úgy, ahogy én teszek. De hát lehetek én róla — kérdezte — hogy ők nem ismerik a Thórát, én pedig ismerem?

— Nem tehetsz róla — vélte a király.

A kereskedők leeresztették az orrukat és Sfáthjoh már-már azt hitte, hogy ügyet nyert. Arcra borult a király előtt és kérdezte, hogy a saját ítélete megáll-e?

— Megáll — mondta a király — csak hozzáfűzők még valamit, hallgasd meg. És olyan mosolygással nézett az emberre, mely azt mondta: »Belelátok a vesédbbe«.

— Szent törvényünk nevében — kezdte — mely az igazság kiapadhatatlan forrása. Sajnálalak benneteket, emberek, hogy ti nem vagytok tudósai a Thórának és neked Sfáthjoh, nem mondom egy szóval sem, hogy eltagadjad, vagy elrejtse a tudásodat. De — itt a vásárolt két szablyát tette oda a király elé egy rabszolga — de odarendelek a boltodhoz egy embert, aki igazán tudósa a Thórának és ha te, Sfáthjoh ben Géver, csak egyszer is olyasmit mersz mondani, ami *nincsen benne szószerint a Thórában*, ahogy *nincsen benne* például az, hogy a jó és a rossz között nincs különbség, akkor harminckilencet veretek a hátadra és a boltodat is bezáratom, érted?!...

Az embereknek ez rejtélyesen hangzó kijelentés volt, de Sfáthjoh hosszúra nyúlt arca elárulta, hogy megértette a bölcs királyt és attól az órától fogva békesség volt a jeruzsálemi kereskedők közt.

Gyökeres rendet teremtett a legbölcsebb király, Salamon.

— Látod, Elichóref — mondta a bámuló irnoknak — úgy van, ahogy mondtam volt. Az ész és a beszéd az ember szárnyai és ezen szárnyak közt mekkora a különbség. Súlyom-szárnya van az egyiknek, a másiknak csak nehézkes ludszárnya van. Ez a Sfáthjoh ben Géver hamisított pávatollakkal kérkedő szajkó volt...

...Ma tisztességtelen versenynek mondanák, ami Bölcs Salamon idejében akkor Jeruzsálemben történt és ma is akadnának, akik azt mondanák: — hát tegyetek ti is úgy, ahogy a többi tesz... de ma sem ártana, ha a Sfáthjohkkal úgy elbánának, ahogy a legbölcsebb király a jeruzsálemi Sfáthjohval elbánt.

Csak egy vézna, sápadt arcú zsidó gyerekkel lett kevesebb

Goldberger József, egy tiszaujfalui vézna gyermek a debreceni zsidó gimnáziumba iratkozott.

Szülői még az iskolakönyvek árát sem bírták előteremteni.

A gyermek csakhamar disze lett az iskolának.

Korrepetálásból tartotta fenn magát, sőt szerény keresetéből még szülőit is támogatta.

Kitűnő eredménnyel érettségizett.

Nyolc esztendő után összekuporgatott filléreiből Franciaországba utazott és a toursi egyetem orvosi fakultására iratkozott be.

Ott azonban a nyelv ismerete híján nem vállalhatott korrepetálást és ezért szabad óráiban pipere cikkekkel és nyakkendőkkal házalt, hogy életfentartásához a legszükségesebbet megszerezhesse.

Egy reggel teherautó gázolta el.

A szegény diák belehalt sérüléseibe.

Csak egy vézna, sápadtarcú zsidó gyerekkel lett kevesebb...

A numerus klauzus pedig változatlanul fennáll...

Kétségek hajnala.

I.

Azért úgy egy kicsit majdnem minden zsidógyerek szemtelenkedik az Istenével attól a pillanattól kezdve, amikor átlépi a gimnázium első osztályának a küszöbét. Én sem lehettem kivétel, rajtam is érvényesült ez a megállapítás. Nem is csoda, ha azok a bensőséges kötelékek, a melyek a vallásos környezetben felseerdült fiunak a hitét odabilincselik a misztikumhoz, egy új és teljesen szokatlan milióban és egyre ránehezülő atmoszférában foszladozni kezdenek. Ilyenkor látszik csak igazán, hogy az áhitat mégis csak egy spirituális közeg, amelyben a fizikai törvények parancsa föltétlen tiszteletet és elsőbbségi jogot követel.

Már a legelső napnak a benyomásai úgy zudulnak a fiatal és szüzi lélekre, mint előre megfontolt számdékkal elkövetett merényletek. Csak arra kell gondolni, hogy a kisdíák belép a gimnázium ősi kapuján, a melyet a tradíciók szellője nyitogat és hiába keresi beidegzett szeme ezen a kapufélfán a mezuzát, vagy ahogyan keresztény társaim neveztek el: a kóser hőmérőt. A szünetek tizperceiben pedig, amikor a folyósó tele van a szafaládé ingerlő szagával észre sem veszi, hogy már ő is versenyt eszik a többi társával és még sem fullad meg. A fejéről már lekerül a kalap s a mennyezet még sem dül le reá, pedig a gimnázium épülete már majdnem négyszáz év óta dacol a mulandósággal. A kisdíák gondol el arra és egy zavar furcsa görse csavarja össze a torkát. Fölnnyel vonja fel a szemöldökét és úgy érzi, hogy itt valami nem klappol. Szombaton dolgoztatás van, ő ugyan fel van mentve, nem kell írnia, csak figyelnie, de azon kapja magát rajta, hogy a szomszédja toll-

szárán billentyűznek az ujjai. És így tovább...

Mind az a sok tilalom, mely terebélyes fának növekedett, most hervadni kezd hirtelen s úgy oszlik el, mint a pára. S ha előfordul, hogy a latin leckét még az ágyban is át kell nézni, mert túl nehéz és közben elfeledkezik a lefekvés előtti imáról, még sem fojtogatják gonosz démonok álmában és frissen ébredve jeles osztályzatról ábrándozik. Véglegesen elfelejti a Tóra heti passzusát és miközben a trizuráját rendbe hozza, nagyon sajnálja, hogy az imaszíj nehézkés és ügyetlen kockája szétzilálja elegáns és divatosan kisimitott hajzatát s még tévedésből sem akar emlékezni a néhai fűrge tincsre, amely ha nem is volt dugóhúzóformájú, de mégis emlékeztetett egy középfinom hajszálcsetre.

Lépten-nyomon kihagy a zsidószív megszokott ritmusa. A szent dallam égbe igyekvő utját, profán strófák lármája állja el.

Minek ezt részletesen elsorolni?...

Ez így van s változtatnod rajta nem lehet, még ha akarnád is. Éveken át belédverték, hogy a zsidónép Isten kiválasztott népe és az első történelmi órán kiábrándulva és fájdalmas sóhajok között kell tudomásul venned, hogy a rangsor nem a legelső helyet jelöli ki a zsidó nép részére. Elismeri ugyan, hogy az egyistenség olyan erkölcsi és szellemi magaslát, amely csodálatot kelt, de azért a keleti népek többi reprezentánsa, egyben-másban bizony tulszárnyalja agyonmagasztalt fajtáját.

A díák világszemlélete szörnyű malomkövek közé kerül és eddigi vallásos hited teljesen és könyörte lenül megörlődik és jövődet hiába táplálsz vele, mert a vattába csomagolt gyűlölet pótszeres szellőit elfújja eddigi szellemi táplálékod javát.

S ha eddigi felfogásod romjain épül is valami kézzel fogható, egy semmiesetre sem az a szilárd bázis, hanem negatívöljelű eredmény és lassan-lassan érzed testeden-lelkeden keresztül, hogy egy destruáló folyamatnak az áldozata lettél.

Én például már két hetes gimnáziumi mult után azon a ponton voltam, hogy abból a szimbolikus irkából, amelybe láthatatlan bettükkel irtam tele a zsidó lélek beszéd- és értelemgyakorlatait, egész egyszerűen ki kellett raddioznom azokat a helyeket, ahol Isten szent neve fordul elő.

Hogyan jutottam odáig ezt e késő beismerés dadogó mea culpaival már fentebb elsírtam, de hogy ez után mi volt, hadd tárjam fel egy régi veszendőbe ment korszaknak a résein át, mert mintha feltámasztva élni kezdene ennek a kihűlt multnak minden édesen keserves ize...

II.

Ujév küszöbéhez érkeztünk. A régi esztendő bűnének piszkos porától megszabadulva meg akartunk tisztulni és nekikészülni az új esztendő fogadó áhitatnak, melynek kulcslyukán keresztül az isteni kegyelem zsámolyáig pislogtak lelki szemeim...

Egy este, mikor elkészöntünk a hávdóle fáklyafényű illuminációjával a Szombat királynőjétől, apám közölte velem, hogy másnap kora hajnalban elmegyünk a templomba, mert Szlichesz első napja lesz. Már két óraker talpon kell lennünk, mert ő bizony nem fogja bevárni, amíg a sámesz zörgetni fog az ablakon. Hisz ő úgy sem tud aludni. Anyámnak nem tetszik ez a bejelentés. Nem kell megerőltetni a gyereket — gondolja magában. De nem mer vitát provokálni, jól ismeri apám természetét, hogy nagyon ingerlékeny. De ezen nem is szabad csodálkozni, ezt már akkor én is megértettem, hogy a vakember sokkal idegesebb, mint más rendes ember.

Korán feküdtem le, hogy pihenten

tudjak felkelni hajnalban. Apám még odalopódzkodott az ágyam széléhez, leült oda és beszélni kezdett nekem arról, hogy a holnapi naptól kezdve változzam meg. Nagyon komolyan mondta ezt, én még komolyabban vettem tudomásul. A nagy ünnepek közelednek — gondoltam magamban és tompa félelemérzés költözött belém. Arra gondoltam, hogy már eddig is mennyi bűn terheli a lelkeket és mikor a részletek iránt akartam érdeklődni, apám csak ennyit mondott:

— Még most sem késő a megbánás!...

Tudom, hogy számot kell adnom arról, ahogyan eddig éltem. De élet-e én még?...

Tisztán emlékszem, hogy mit álmotam akkor éjszaka. Felakartam kelni az ágyból, de nem lehetett, mert parasztkölykök, akikkel napközben eljátszogattam, nagy kövekkel meghajigáltak engem és nem engedték, hogy a templomba menjek. Megfogtak és erőszakkal becipeltek a zárdába. Itt büntetésből latin nyelven kellett imádkoznom és minden szónál, amit hibásan ejtettem ki, zsidó imakönyveket vágtak a fejemhez. Boldog voltam, amikor ennek a szörnyű lidércnyomásnak véget vetett az a dobolás, amivel a templomszolga az ablakunkon leadta a névjegyet.

— Szlichesz! — hangzott kísértetiesen a vaksötét utca felől.

A hangsúly, ahogyan ezt a furcsa szót végighúzta az ablakomon, mint ha valami titkos és néma jellel bélyegezné meg a házunkat, — mert keresztény szomszédaink voltak. — Még most is él bennem és nem fogom elfelejteni, hogy e furcsa hang mögött már akkor is megéreztem a pálincaszagot a távolság dacára is. Kellott is ez a buzdító kis áldás, mert hiszen józanul még sem mert volna végig menni ez az elhasznált öreg ember a vaksötét falon, melynek a kutyái elől napközben bizony fiatalokat is megszégyenítő fűrge-

séggel oldalgott el a házba. A sámes is antiszemita állatnak tartotta a kutyát.

Apám már fel volt öltözve és látható idegességgel várta, amíg ágyamból kikászálódva gyorsan felöltözöm. Az imakönyv már akkor a kezében volt, úgy ült ott az asztal mellett. Mikor magamra vettem a kabátomat, megdöbbenve vettem észre megint, hogy apámnak a tükörben egészen más kifejezés ült az arcán, mint rendszeren.

Vagy négy-öt éves lehettem, amikor ezt a keserves felfedezésemet közöltem édesanyámmal, hogy apám szájának a vonala a tükörben érthetetlen módon elferdül. Először azt hittem, hogy ezért a tükör a felelős, nem tudtam megérteni ezt az optikai csalódást s csak akkor sejtettem meg a szomorú valót. Akkor éreztem meg először, hogy apám nem lát. Addig csak tudtam róla ezt, mert figyelmeztettek rá. Játsszótársaimnak köszönhettem ezt a felvilágosítást. Összevesztünk valamin s akkor az egyik végtelen megvetéssel hazaküldött engem s csak ennyit mondott:

— Nem játszunk veled, mert az apád vak!...

Akkor azt hittem, hogy vaknak lenni az a legnagyobb szűgyen. Hirtelen arra gondoltam, hogy a vak ember még a cigánynál is utolsóbb ember. Ezt sosem fogom elfelejteni; egy nyári napon történt ez, a forróság nagyon megkínzott engem és belül mégis fáztam...

Gyerekszemmel nem nagyon tudtam közelébe férkőzni e változás titkának. Apám folyton maga elé meredt és hidegfényű szemével, melynek a pupillája olyan szűk volt, hogy egy gombostű feje nyugodtan eltakarhatta volna, bizonyára Isten nel társalgott egy olyan titokzatos nyelven, melyet nem is érthettem meg. Az is feltűnt nekem, hogy apám folyton dudolgatott magában, talán azért, mert sötétben ült foly-

ton és félt a sötétségtől. Ezt még gyermekkorából hozta át, ezt a szokását, amikor még nem volt üres a szeme, amikor tele volt az élet és a fiatalság forró tartalmával. Azóta bizony rég elpárolgott a fiatalsága. Most már csak úgy emlékezhette a szeme egykori lobogó ajándékára, a fényre, mint a hitvány hamu arra a drága szivarra, melynek bitang és porladó emlékére züllött... De akkor a megszokott hideg fény kitűzesegett, meleg hullám ömlött el a tekintétén. Olyasmit vettem észre, amit csak berugott emberek tekintete árul el. Pedig apám irtózott az italtól. Őt most egy egészen más mámor fűtötte. A templomjárás megszállottja volt ő.

Mikor kimentünk a házból, olyan koromsötét volt, hogy úgy merültünk bele, mint mély vízben, de messze a hajnal partján, mint valami világítótorony virrasztott a csillárok fényétől izzó templom és szongása egyre közelebből hullámozott s elnyeléssel fenyegette az éjszaka csöndjét.

Anyámat nem zavartuk meg al mában. Ő nem is gondolt arra, hogy szlicheszhez menjen. Nem mintha épen nem lenne vallásos lélek, de korán őszbeborult hajának tragikus száalai komor fénnel idézték fel sötét óráit és mártírsorsának végzetes fordulóin annyiszor esett találkozás az Istennel, hogy még mindig előnyt adhatott volna azoknak, akik szorgalmas és hangos templomjárók lévén az Isten házának »törzsvendégi« minőségben tetszelegtek ön maguk előtt...

(Folytatjuk).

Az olasz király *Minervi* Artur fő mérnöknek, a római hitközség alelnökének a Koronarend parancsnoki tisztjét adományozta. Ugyanebben a kitüntetésben részesült *Oliretti* zsidó festőművész is, aki a király portréját mesterien megfestette.

Egy apának volt tiz fia.

Egyiket éppugy szerette, mint a másikat.

Felesége elárulta egyik bizalmas barátnőjének, hogy a tiz fiu közül csak egyik származik hites urától.

A vallomás a férj föleihez jutott.

A megsebzett ember sokáig tépelődött, azonban kéteíveit nem árulta el, magába zárta lelki fájdalmát.

Amidőn halála közeledtét érezte, aként végrendelkezett, hogy tekintélyes vagyona csak egy fiának maradjon.

Az ő fiának.

Bírónak kellett döntenie, hogy melyik az elhunyt igazi fia.

A bíró maga elé idézte a tiz fiut.

Mindegyik, szinte egyöntetűen bizonyítani igyekeztek, hogy tisztelte és szerette atyját.

A bíró hosszan elgondolkodott.

— Menjete a temetőbe — szólt nyugodtan a bíró — kopogjatok a megboldogult sirján... Aztán jöjjetek vissza hozzám...

Kilenc fiu elindult.

Az egyik visszamaradt.

— Miért nem még te is? — kérdezte a bíró.

— Én nem megyek — felelte csendesen a fiu. — Semhogy megzavarjam atyám álmát, inkább lemondok a jussomról...

— Itélkezem! szólt komolyan a bíró. — Te vagy az igazi fiu!... Vedd át az örökséget!...

(Talmud: BABA BA'TRA troktátus).

A csehszlovák földreform keresztülvitelekor 718 zsidó 5.996 hektár földet kapott.

A kanadai Antaris népjóléti miniszterét: David Arnold Krollt, most munkaügyi miniszterre is kinevezték.

A miniszter Oroszországból kívándorolt zsidó család sarja és ma 33 éves.

*

Lehmann ezredes, Newyork állam kormányzójának mandátuma ez évben lejárt.

A kongresszus, majdnem egyhanguan, újból a volt kormányzót jelölte hivatalosan.

A lefolytatott választáson egyetlen ellenjelöltje: az antiszemita Hy-lan mindössze 10.000 szavazatot kapott.

Lehmann ezredes két millió szótöbbséggel újból kormányzóvá választották meg.

*

Reisz Gyula dr. prágai nemzetgyűlési képviselő a költségvetési vitában november 29-én nagyhatásu beszédet mondott és foglalkozott különösen a zsidóságot érintő kérdésekkel.

Kiemelte a zsidóság állampolgári hűségét és áldozatkészségét. Arra kérte a kormányt, hogy a szlovenszkoí és ruszinszkoí gazdasági válság enyhítésére hozott rendeleteket sürgősen hajtsa végre és indítványozta, hogy a tömegesen elpusztuló kereskedők és iparosok megmentésére hasonló intézkedés történjen, mint az a mezőgazdasági lakosság érdekében már megtörtént.

*

Kopenhágában a mult héten előkelő politikusok nagygyűlést tartottak, amelyen az összes pártok vezetői a hitlerizmus ellen nyilatkoztak.

Rassnussan elnök kijelentette, hogy Dániában nincs és nem is lehet antiszemitizmus, mert az az ország, ahol Brandes György élt és működött, csak hálás lehet a zsidók iránt.

Alex. Vaida Voevod volt román miniszterelnök egy emléktábla felavatásának ünnepélyén nagyhatású beszéd keretében a kisebbségről a következőket jelentette ki:

... *Népem uránti kötelességből és szeretetből kérem önöket: kövessenek el munaent, hogy a kisebbségek nátlunk is jól érezzék magukat. Tudja meg az egész világ, hogy Románia is a toleráns nemzetek közé tartozik!...*

*

Csehszlovákiában mindenütt, de különösen Ruszinszkóban lelkes zsidó munkák folyik. Ha többfélék is a pártok, a törekvés azonban egy: dolgozni a zsidó szebb és jobb jövő érdekében.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a gyönyörű eredmény: Mukacsevon már tíz év óta 8 osztályos *hébernyelvű* gimnázium működik, most pedig az öntudatos ungvári zsidóság nyitotta meg a második *hébernyelvű* gimnázium kapuját.

*

Az uzhorodi népkonyha, amely Kovács Aladárné vezetése alatt dicséretesen működik, jóval felülmulta a tavalyi eredményt. Ebben az évben több mint 400 rászorult étkezett a népkonyhán.

*

Az uzhorodi orth. zsidó nőegylet chanuka ünnepélye keretében 320 gyermeket ruházott fel. A gyönyörű eredmény Kovács Mórné elnökasszony és a vezetőség áldásos tevékenységét dicséri.

*

Dr. Stern Lipót kapusányi orvos nívós előadást tartott palesztinai elméneiről. Egyórás szabad előadásával hű képet adott az ősujhaza fejlődéséről és kulturájáról. Az élvezetes előadásért a hallgatóság jól megérdemelt óvációban részesítette a kitűnő előadót.

Szerkesztésért és kiadásért felel: *Dr. Wolf Andor.*

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. — Romániában 400.— leu. — Másodrendű papíron 25%-kal olcsóbb! Intézményeknek 24.— pengő.

Lugojon meghalt dr. *Deutsch Mór* ügyvéd, az erdélyi zsidó közélet kimagasló egyénisége. A megboldogult az ottani cionista mozgalom legbátrabb előharcosai közé tartozott és hervadhatatlan érdemeket szerzett a *Zsidó Nemzeti Párt* alapítása körül, amelynek társelnöke volt.

A szerkesztő üzen:

Feldmann Izidor, Nova-Bana.

Elismeréséért hálás köszönet. Megtisztelő látogatását örömmel várom. Üdvözléteit szívélyesen viszonzom.

Dr. Schiller Elemér Parkan.

Édesatyja elhalálózása alkalmából, úgy a magam, mint szerkesztőségem nevében igaz részvételemet fejezem ki.

Dr. Adler Miklós, Mercurea-Ciuc.

1. Franz Werfel állítólagosan kiért. Egyesek szerint visszatért az ősi hitre. Bizonyos csak az, hogy az utóbbi időben erősen exponálja magát a zsidóság érdekében.

2. Magyar zsidó lexikon. Igen hiányos. Ára 6—8 pengő. Judischer Lexicon, 5 kötet. Tökéletes. 192 p 50 f., Philo Lexicon. Kifogástalan 7 p. 50 fillér. A legutóbbit ajánljuk

Halász Adolf, Gheorgheni.

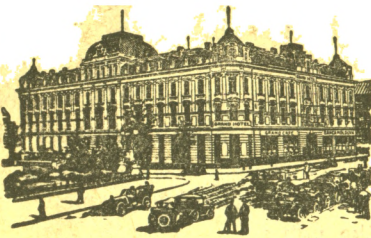
Morris Rosenfeld összes költeményei magyar fordítása kifogyott. 3—10 pengőért talán mégis megszerezhető.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Eminescu 20—22.

Telefon: 732.

Tip. CORVIN, Arad.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lodája. Szobák 130 Lei-től.

OLCSÓ

EZÜST ÁRUK

tálcák, evőeszközök
mélyen leszállított árban

SCHLEIFER

ezüstárugyár

VII., KAZINCZY-UTCA 10.

Rákóczy-ut közeliében — Telefon: 13-2-28

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

Leány- és fiúruha,

Leány- és fiúkabát

Litzmann Irma
Bpest, VI., Király-u. 18

Prima hús, hízalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

húsnagyvágó משרד מészárszékében

VI., Hegedűs Sándor-utca 17. sz.

(Hunyady-téri csarnokkal szemben)

Pontos kiszolgálás. — Telefon: 29-1-10.

FURNÉROK

keménnyá enyvezett lemezek legolcsóbban

Grün Sándor

Budapest, VII., Kazinczy-utca 22. szám

Telefon: 42-6-97.

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár-u. 17. sz.

Telefon: 22-8-95.

Knapp Miksa

képesített szűcsmester

Szűcs és szörmeáru üzlete;

BUDAPEST, VI.,

Nagymező-utca 14. szám

Telefon: 20-4-53.

Szörme, bundák, boák nagy válasz-
tékban. Alakítások, javítások jutányos
áron készülnek.

Nyári megóvást felelősséggel vállalunk.

Doprava a rozšírovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo csl. min vnútra pod cisl.
9.62/1932/5. dna 13. II 1932

román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállam
titkárság 1932 szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.